

Skötselplan för naturreservatet Skarjak

Denna skötselplan är en bilaga till länsstyrelsens beslut 2019-11-26 om bildande av naturreservatet Skarjak.

Innehållsförteckning

1. Allmänt	1
2. Reservatets syfte	2
3. Prioriterande bevarandevärden.....	2
4. Uppgifter om naturreservatet	2
5. Mål och åtgärder	3
5.1 Skog	3
5.1.1 Skogliga värdekärnor.....	3
5.1.2 Skogliga utvecklingsmarker/arronderingsmarker	5
5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag	7
5.3 Information och anläggningar	8
5.4 Gränser	9
5.5 Tillfartsvägar.....	9
6. Sammanfattning av skötselåtgärder	11
7. Källhänvisning	11

Bilagor

- A. Översiktskarta
- B. Skötselområden samt skoglig naturvärdesklassning och information
- C. Ägarförhållanden

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av **naturreservatet Skarjak**. Vid planering och utförande av skötselåtgärder ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också beaktas.

Bevarandemålen för de ingående naturtyperna styr vilken slags naturvårdande skötsel som planeras. I Bilaga B visas reservatets olika skötselområden.

Nästan hela naturreservatet ägs av Sveaskog. I den västra delen ingår två privata skogsfastigheter (Kraja 1:1 och Innervik 1:1), samt en privatägd ströäng (Rakkåive 1:14). Större skötselåtgärder som berör annan markägare än Naturvårdsverket ska alltid föregås av samråd med markägaren. Bilaga C visar fastighetsgränserna.

2. Reservatets syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess opåverkade och urskogsartade karaktär och biologiska mångfald. Områdets höga naturskogsvärden och karaktär av orörd vildmark ska bevaras. Skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. Syftet är även att motverka fragmentering av området och att de delar av reservatet som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. För att främja biologisk mångfald ger naturreservatet även förutsättningar för slätter av hävdgynnade våtmarker. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv.

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Exploateringar och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras.
- Områdets skogliga värdekärnor lämnas för fri utveckling.
- Utvecklingsmarker och arronderingsmarker återställs till naturskog genom fri utveckling, vid behov naturvårdsbränning med efterföljande stängsling.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Naturliga störningar som till exempel stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.
- Möjlighet ges att tillåta slätter med manuella metoder på hävdgynnade våtmarker.
- Fällning av träd undviks vid alla typer av åtgärder, förutom vid avveckling av främmande trädslag.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets naturvärden.

3. Prioriterande bevarandevärden

Områdets prioriterade bevarandevärden är den delvis urskogsartade naturskogen med dess stora biologiska mångfald. Värdena är främst knutna till gammal opåverkad och relativt produktiva gran- och barrblandskogar, som till stora delar är att betrakta som ren urskog. Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden förstörs.

4. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Skarjak
Kommun: Arjeplog
Lägesbeskrivning: ca 19 km SV om Arjeplog
Area: ca 890 ha

Berörda fastigheter: Arjeplogs skolbord 1:2, Sveaskog
Innervik 1:1, privat markägare
Kraja 1:1, privat markägare
Rakkåive 1:14, privat markägare

Ledningsrätt: Vattenfall Norrnät AB

Sameby: Maskaure

Förvaltare: Länsstyrelsen

5. Mål och åtgärder

5.1 Skog

Skogarna i reservatet utgörs till övervägande del av naturskogsmiljöer som till övervägande delar är urskogsartade.

I reservatet ingår även ett par hyggen mellan Lill- och Stor-Skarjak och på toppen av Kraja samt i västra kanten av området finns mindre fläckar med ca 50-årig skog på gamla hyggen som är påverkade av modernt skogsbruk. Det är i första hand på hyggena som aktiv naturvårdsskötsel kan komma att bli aktuellt, och då som stängsling eller naturvårdsbränning med efterföljande stängsling.

Områdets skogar har till stora delar präglats av skogsbränder. Den senaste skogsbranden i området är daterad till 1823, genom borrhov i brandljud på gamla tallöverståndare på Lill-Skarjak. Mest sannolikt är det samma brand som gett upphov till de grandominerade successionsskogar som dominerar på Lill-Skarjak och på östra och norra sidan av Stor-Skarjak. Dessa successionsskogar är nu närmare 200 år gamla. Trots att skogarna är gamla och urskogsartade och ofta har ett stort inslag av död ved bör spontant uppkomna bränder så långt möjligt få löpa fritt. Området är så pass stort att en brand i en del av området skulle ge stor naturvårdsnytta trots att den döda veden och många gamla träd sannolikt skulle försvinna i delar av brandområdet. Utredning om förutsättningarna att genomföra aktiva naturvårdsbränningar på de två hyggena mellan Stuor-Skarjak och Lill-Skarjak föreslås för att på sikt höja naturvärdena. Det skulle ge en mer heterogen skog med avseende på ålder och trädslagsblandning liksom en spontant uppkommen skog med lokalt genetiskt ursprung.

Målsättningen inom alla skyddade områden är att främmande arter (t ex contortatall) inte ska finnas. Idag finns inga uppgifter om att contortatall skulle ha etablerats inom reservatet. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom naturreservatet ska detta rapporteras och åtgärdas.

5.1.1 Skogliga värdekärnor

De skogliga värdekärnorna (Bilaga B) har i stort fått utvecklat fritt sedan dimensionsavverkningen i början av förra seklet. Gammal skiktat gran- och barrblandskog är typiskt för de flesta bestånd (Foto 1).

Figur 1. Orörd granskog i svackan mellan Stor- och Lill-Skarjak. Foto: *Frédéric Forsmark*, Länsstyrelsen Norrbotten

Vissa delar består av högklassig granurskog medan andra partier är tydligt präglad av den brann som härjade år 1823. Dessa delar är generellt yngre och har mindre mängd död ved, men ändå höga naturvärden i form av betydande inslag av äldre tall- och granöverståndare, spridda rötlågor och rödlistade arter. Fortsatt fri utveckling med intern dynamik bedöms vara den bästa skötselåtgärden för att bevara naturvärdena i områdets värdekärnor.

Figur 2. Vy från toppen av berget Kraja österut mot Stuur-Skarjak. Rakt bakom, i områdets östra del, ligger det mindre skogsområdet Lill-Skarjak. Foto: Frédéric Forsmark, Länsstyrelsen Norrbotten

Bevarandemål

- Arealen värdekärna får inte minska; målet är att arealen värdekärna ska *öka* i takt med att utvecklingsmarker uppnår statusen värdekärna.
- Naturvärden ska bevaras och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska endast ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Inga aktiva skötselåtgärder, med undantag för avveckling av främmande arter som upptäcks inom reservatets värdekärnor.

5.1.2 Skogliga utvecklingsmarker/arronderingsmarker

I centrala/östra delen av reservatet ingår två områden arronderingsmark i form av hyggen som blev avverkade 2001 och sedan planterade med tall (Foto 2). För att få upp en mer heterogen skog med högre naturvärden kan man utreda om naturvårdsbränning är möjlig att genomföra på hyggerna för att påbörja en ny och mer naturlig trädgeneration (skötselområde A, Bilaga B). Huvuddelen av naturvärdena som finns i området är kopplade till gran- och tallskog, men det finns också en del lövträd i området som björk, sälg och rönn. Stängsling av området skulle därför vara fördelaktigt för att få

upp lövträd. Innan naturvårdsbränning och stängsling genomförs är det viktigt att samråd sker med berörd sameby så att inte rennäringen i området hindras. Området är utpekat som kärnområde av riksintresse för Maskaure sameby.

Några små områden med arronderingsmark, i form av ca 50-årig ungskog på gamla hyggen, ingår också i reservatets ytterkanter i västra delen och ett litet område i nordligaste delen öster om den skogsbilväg som går ner mot Skarjakmyran. Fri utveckling bedöms vara den lämpligaste skötselriktningen på dessa delar eftersom det rör sig om små områden.

Längst i söder, utmed den allmänna vägen nedanför Krájjá, ingår också ett litet område utvecklingsmark. Skogen är nyligen gallrad men trots det är skiktningen till stor del kvar och åldern ligger kring 150 år. Fri utveckling bedöms även här vara den lämpligaste skötselriktningen.

Figur 3. Genom att naturvårdsbränna på hyggerna och eventuellt stängsla vissa områden för att gynna lövträd (skötselområde A, Bilaga B) kan en ny trädgeneration som är mer lik naturskogens få växa fram och på sikt även utveckla naturvärden. Foto: Frédéric Forsmark, Länsstyrelsen Norrbotten

Bevarandemål

- Naturvärdena ska öka och ungskogen ska utvecklas i riktning mot skiktad naturskog.
- Där förutsättningar finns ska skogen ha en stor andel lövträd.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Utred förutsättningarna att börja om trädgenerationen på hyggena genom att naturvårdsbränna och stängsla i skötselområde A för att skapa en mer heterogen skog.
- Avveckling av främmande arter vid behov

5.2 Våtmarker, sjöar och vattendrag

Mellan bergen Lill-Skarjak och Stuor-Skarjak finns en våtmark, Skarjakmyran, från vilken en bäck rinner söderut. Bäckens börjar mellan Stor- och Lill-Skarjak norr om myren. Det finns också en ströäng i form av en myr, Krajamyrn mellan bergen Stuor-Skarjak och Krájjá, från vilken det rinner bäckar både norrut och söderut. Runt omkring bäckområdena finns ett smalare stråk av frodig gransumpskog. Länsstyrelsen har inte genomfört någon riktad naturvärdesinventering av reservatets våtmarker, sjöar eller vattendrag. Det går därför inte att utesluta att de kan vara påverkade av någon form av markavvattning, dämning eller annan yttre påverkan som kan ha en negativ effekt på naturvärdena. Om senare inventeringar visar på någon yttre påverkan som skulle kunna åtgärdas genom aktiv skötsel kan nedanstående mål och åtgärder komma att anpassas i enlighet med detta.

Figur 4. Utsikten från Kraja är milsvid men att ta sig upp från landsvägen är brant och ganska krävande. Enklare är att ta sig upp från vändplanen på den västra skogsbilvägen som går in i reservatet norrifrån. Foto: Per-Anders Jonsson, Länsstyrelsen Norrbotten

Skogsbilvägarna som finns inom reservatet bör om möjligt återställas. Den östra skogsbilvägen, som går in mellan Lill- och Stor-Skarjak utgör ett stort ingrepp i landskapsbilden och i områdets helhet. Den innebär en allvarlig fragmentering av områdets skogar och påverkar sannolikt hydrologin och den bäck som tar form parallellt

med vägen i svackan mellan vägen och Stor-Skarjak. Efter eventuella åtgärder (bränning, stängsling) på de två hyggena i anslutning till vägen vore det en lämplig åtgärd att ta bort och återställa vägen och låta skogen växa tillbaka så att landskapet mellan bergen kan läka ihop på sikt. Detta skulle minska fragmenteringen av området, höja områdets naturvärden och på sikt öka arealen naturskog i reservatet. Det skulle också minska kanteffekter och barriäreffekter vägen har på flora och fauna. Skarjak är särskilt lämpligt för att utföra den här typen av åtgärd och kan fungera som pilot-objekt. Vägområdet bör återställas så att vägbank och diken jämnas ut och påverkan på hydrologin försvinner. Korta avsnitt av det återställda vägområdet kan med fördel stängslas in för att få upp värdefulla lövträd som sälg och vårtbjörk. I första hand bör den östra vägen, den som går in mellan Stor- och Lill-skarjak, avvecklas. Om åtgärder ska genomföras på hyggena (t.ex. bränning och/eller stängsling) bör åtgärden vänta tills det är gjort.

Bevarandemål

- Naturlig hydrologi ska bevaras och växt- och djurlivet skall tillåtas utvecklas fritt. Efter genomförda restaureringar ska förändringar i naturtillståndet endast ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter ska inte förekomma.
- Vattendraget ska kännetecknas av naturlighet. Skogsbilvägens påverkan på hydrologin inom reservatet ska vara försumbar.

Skötselåtgärder

- Skogsbilvägarna, i första hand vägen mellan Lill- och Stor-Skarjak, bör på sikt tas bort och marken återställas.

5.3 Information och anläggningar

Skarjak är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, utflykter och bärplockning. Reservatet bedöms ha viss utvecklingspotential som utflyktsmål för rörligt friluftsliv och turism. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer dock områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett förändrat besöksstryck.

I området saknas stigar, eldstäder och andra anordningar för rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att det inte behövs några i dagsläget. Behovet av anläggningar och stigar behöver kontinuerligt utvärderas. Utgångspunkten för detta är att reservatet ska nyttjas för rörligt friluftsliv utifrån sina naturgivna förutsättningar. Om behov uppkommer och det bedöms vara förenligt med reservatets syften kan nya anläggningar för att kanalisera eller främja friluftslivet iordningsställas. I ett första steg skulle en stig upp på Krajja vara den mest lämpliga åtgärden. Berget erbjuder både vacker, gammal urskog och spektakulär utsikt både mot Stor-Skarjak och ut över sjön Måsskåvvrie. Höjdskillnaden är ca 150 m upp från landsvägen vid Måsskåvvrie, och väldigt brant, men höjdskillnaden är endast ca 100 m från vändplanen vid foten av Krajjas östsluttning. Där är också mindre brant.

Digital information om naturreservatet finns på länsstyrelsens hemsida. Den platsbundna informationen utgörs av en informationsskylt om reservatet och vilka regler

som gäller. Informationsplatsen är markerade i Bilaga B. En vägvisningsskylt kan även placeras vid avfarten från den stora vägen.

Skötselmål

- Besökaren ska göras medveten om naturreservatets natur och vad man bör tänka på vid besöket.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder ska allmänheten på ett lättillgängligt sätt kunna få information om bakgrund, orsak och mål med åtgärden.
- Markslitaget från besökare får inte bli så stort att det påverkar områdets natur- eller upplevelsevärden negativt.

Skötselåtgärder

- En informationsskylt monteras upp i anslutning till reservatet, förslagsvis vid den plats som anges i Bilaga B.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde.

5.4 Gränser

Naturreservatets gränser ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar snarast efter att naturreservatet har beslutats.

Skötselmål

- Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar ska göras löpande.
- Vid behov åtgärdas otydliga markeringar och rågångar.

5.5 Tillfartsvägar

Från Arjeplog nås reservatet genom att köra västerut på Silvervägen/väg 95. Efter ca 15 km tar man vänster in mot Maskaur och fortsätter rakt fram i ca 27 km mot Slagnäs. Just efter Innervik, där berget Krajja reser sig går reservatet ner till vägen. För att komma bilburen in i centrala delarna av reservatet fortsätter man ytterligare några kilometer tills man ser en skylt som visar mot Uljejaur. Där tar man vänster och fortsätter i ca 4 km och tar sedan vänster igen in mot reservatet. Vägen går mellan bergen Krájjá och Stuor-Skarjak och längst ut på infartsvägen finns en vändplats där det går att parkera. Vägen är väl tilltagen och var 2012 i farbart skick.

Den enskilda vägen som går norrut mot Uljejaur, samt skogsbilvägen som leder in i reservatet ägs av Sveaskog. För denna väg finns vid beslutstillfället ett avtal med Sveaskog. För aktuella villkor och vilken väg avtalet gäller se avtal.

I övrigt bör länsstyrelsen följa besöksutvecklingen i reservatet och utvärdera vilket behov som finns av vägförbindelse till naturreservatet, utöver länsstyrelsens egna behov vid tillsyn och skötselåtgärder.

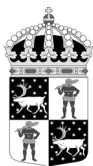
Östra vägen inom reservatet bör på sikt tas bort och marken återställas så att naturen i reservatet kan läka. Fragmenteringen minska och hydrologin återställs genom åtgärden. Områdets vildmarkskaraktär förbättras också avsevärt.

Skötselmål

- Länssstyrelsen ska ha kännedom om vägens skick för att kunna anpassa information och eventuellt vidta åtgärder.
- Tillfartsvägen till reservatet ska vara i sådant skick att de kan trafikeras med personbil.
- Vägen inom reservatet avvecklas på sikt och marken återställs.

Skötselåtgärder

- Vägens status fram till reservatsgränsen kontrolleras vid övrig tillsyn av reservatet.
- Vägen inom reservatet avvecklas på sikt.

6. Sammanfattning av skötselåtgärder

Avsnitt	Vad	När
	Översyn och eventuell revidering av Skötselplan	Senast 2029
5.1	Skog	
	Utredning om naturvårdsbränning och stängsling av hyggen i skötselområde A	Snarast
	Borttagande av främmande arter	Vid behov
5.2	Våtmarker, sjöar och vattendrag	
	Återställer den östra skogsbilvägen	När möjlighet ges
5.3	Information och anläggningar	
	En informationsskylt tas fram och monteras upp förslagsvis vid den plats som anges i Bilaga B	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft
	Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde	Vid behov
5.4	Gränser	
	Kontroll av gränsmarkeringarna och rågångar	Löpande
	Åtgärda otydliga rågångar och markeringar	Vid behov
5.5	Tillfartsvägar	
	Vägens status kontrolleras vid övrig tillsyn av reservatet	Löpande vid övrig tillsyn
	Vägen inom reservatet avvecklas på sikt	När möjlighet ges

7. Källhänvisning

Länsstyrelsen 2002

Sveaskogsprojektet – Inventering av skyddsvärda skogar på Sveaskogs marker i Norrbottens län. Rapport 7.

Länsstyrelsen 2011, 2012

Data från fältinventering

Naturvårdsverket 2004

Skyddsvärda statliga skogar, Södra Norrbottens län. Rapport 5344.

Naturvårdsverket 2005

Skyddsvärda statliga skogar, Norrbottens län 2004. Rapport 5473.

Länsstyrelsen
Norrbotten

SKÖTSELPLAN

Bilaga 5

12 (12)

Datum

2019-11-26

Diarienummer

511-8167-2015

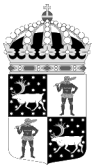
NVR ID

2042608

Naturvårdsverket 2005

Naturvårdsverket 2013

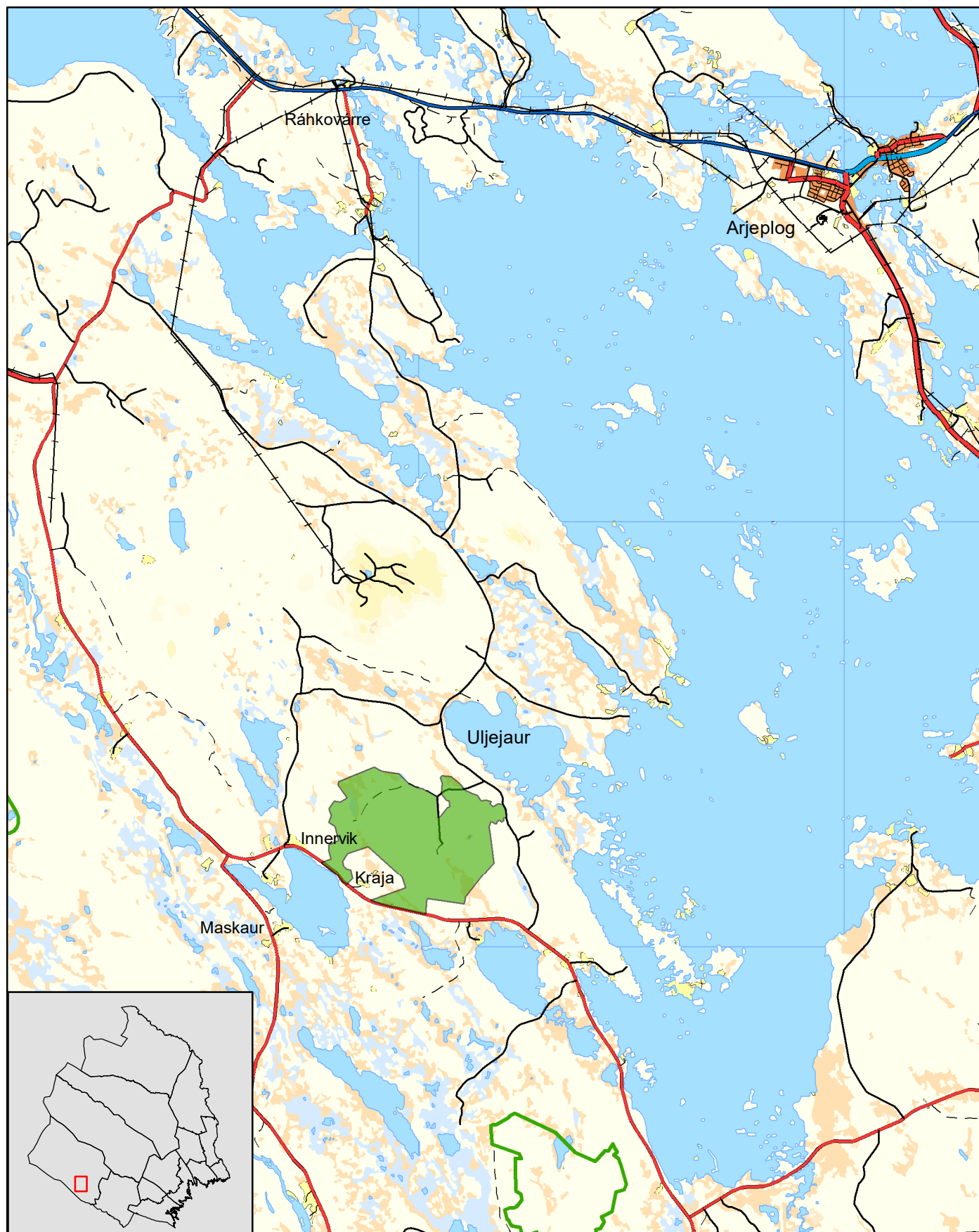
Kategorisering av områden på Sveaskogs
innehav i Norrbottens län. Rapport 5498.
Samråd om områden på Sveaskogs
markinnehav i Norrbottens län. Rapport 6577.

Naturreseptet Skarjak

Arjeplog kommun

Skala 1:125 000

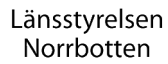
Länsstyrelsen
Norrbotten

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

- Gräns för naturreseptet
- Övriga naturreseptat

0 1 2 3 4 5 6 Kilometer

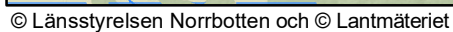

Bilaga B

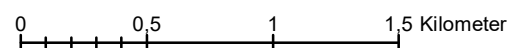
Funktionsklasser och skötselområde

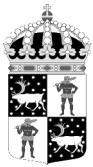
Skala 1:30 000

 Utvecklingsmark

Förslag till informationsplats

Länsstyrelsen
Norrbotten

511-8167-15

NVR ID 2042608

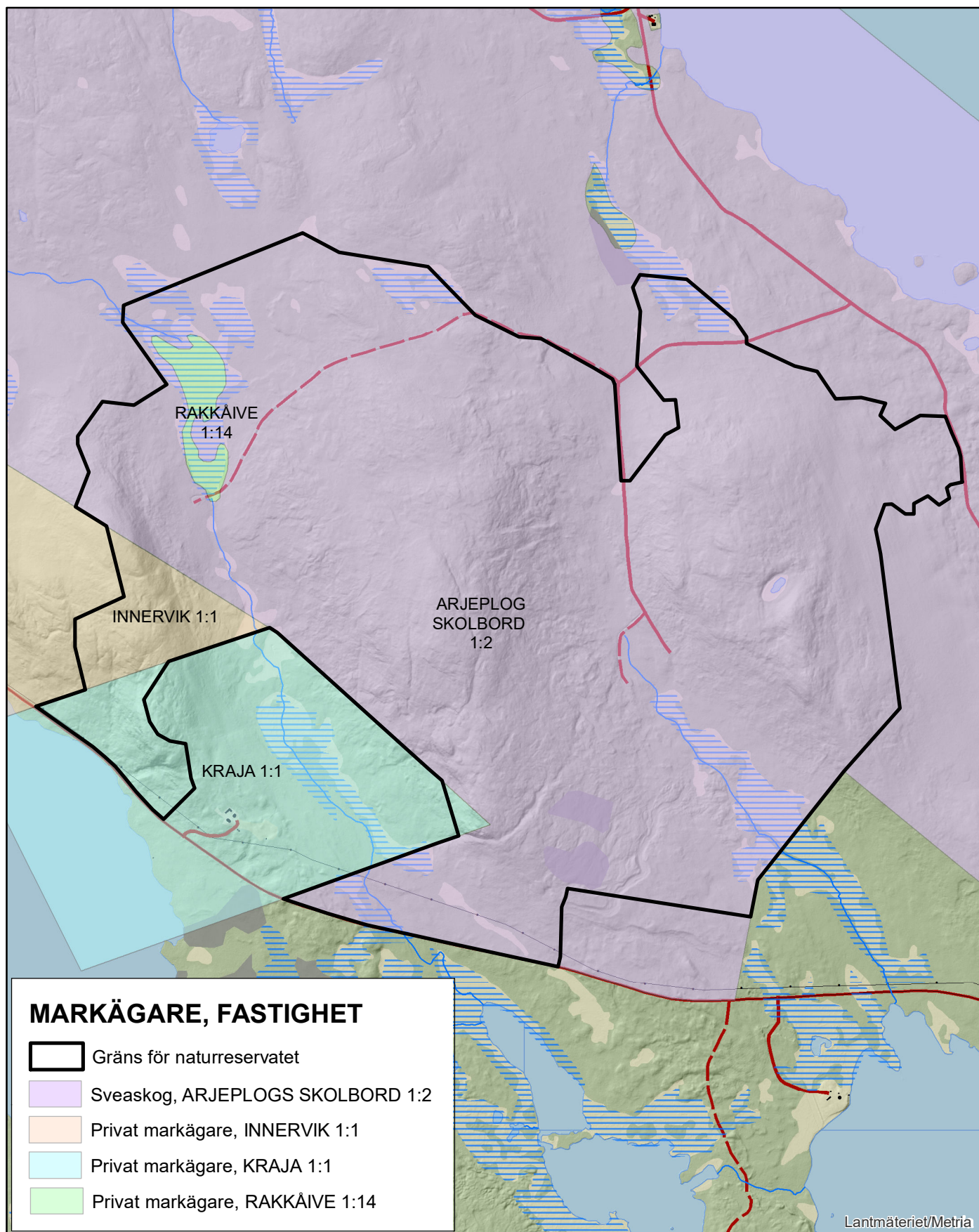
Bilaga C

Naturreservatet Skarjak

Ägarförhållanden

Area ca 890 ha

Skala 1:25 000

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

0 0,5 1 1,5 2 Kilometer

